

**BISKOPENS VISITASFOREDRAG
VISITAS I SØR-VARANGER SOKN
VARANGER PROSTI I NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMME
2.-7.FEBRUAR 2016**

Kjære Sør-Varanger sokn!

Visitasen i Sør-Varanger har vært en lærerik og god opplevelse for meg som biskop. Jeg og følge mitt; prost Cato Thunes og rådgiver Heidi Norbye har blitt mottatt på en gjestfri og åpen måte. Det er vi veldig takknemlige for! Og for meg har det vært ekstra fint å være tilbake på gamle tomter, nesten 25 år etter at jeg sluttet som sokneprest her.

Når biskopen kommer på visitas til en menighet, viser det at menigheten tilhører et større fellesskap: den verdensvide kirke, Den norske kirke og Nord-Hålogaland bispedømme. Som biskop skal jeg ha tilsyn med menighetene og de ansatte, og har et særlig oppdrag i å ha tilsyn med de som er vigslet til kirkelig tjeneste.

Ordet visitas betyr egentlig besøk. Visitasen gir oss mulighet til å se hverandre, til å se menighetens liv og virke, men også til å fokusere på særlig viktige oppgaver i soknet, og til å samtale og tenke høyt sammen om veien videre. Hensikten med visitasen er å oppmuntre og inspirere, og sammen se på muligheter og oppgaver i tiden fremover, se menighetene, de ansatte og de frivillige.

Det å være på visitas er spesielt. I løpet av noen dager gjør man et dypdykk i et sokn, møter ansatte og frivillige. Det oppstår sterke inntrykk fra møter som man vil bære med seg lenge etter visitasen. Møter med enkeltpersoner og presentasjon av planer og strategier. Dette er den sjette og siste dagen av denne visitasen. Det er sikkert mer jeg kunne sett og flere jeg kunne møtt, men alle møtene vi har hatt har vært gode.

Siden sist visitas har det vært feiret 150 års jubileum for Sør-Varanger som eget prestegjeld. Overskriften på visitasen er «Gammel kirke i en ny tid». Det er et treffende valgt tema. Vi er i store endringer både i kirke og samfunn. Midt i disse endringene skal vi få være gammel kirke i ny tid. Gammel kirke i den betydning av at evangeliet om Jesus, våre kristne verdier og tradisjoner, fortsatt skal ha en sentral plass midt i store samfunnsendringer. Det handler om å finne nye måter å arbeide på, og å se nye muligheter for å bringe evangeliet om Jesus videre til nye generasjoner.

Inntrykk fra visitasen

Sør-Varanger sokn er i den heldige situasjon å ha en stor stab. Dere har mange ansatte både i fellesrådet og i prestedtjenesten. Dere er en god blanding av folk som har vært ansatt en stund, og av nye som kommer inn og kan se ting og utfordringer med nye øyne. De senere årene har det stadig vært utskiftninger i staben, og jeg hører at mangel på kontinuitet har vært en av de store utfordringene her. Dette er forhold som kan være med å slite ekstra på de ansatte. Men min opplevelse er at dere nå ser framover. For nå er det folk på plass i alle stillinger. Jeg vil oppmuntre hver enkelt i staben til å gi hverandre rom til å finne sin vei inn i arbeidet slik at hver enkelt av dere får blomstre og bidra inn i fellesskapet ut fra sin egenart og talenter. Dere er opptatt av å bygge team, og det er jeg glad for å høre. I menighetsarbeidet er det viktig at både fellesråd og prestedtjenesten har samme mål om at det arbeidet man

gjør i staben **dypest sett handler om å bygge menighet**. Sammen skal dere bygge menighet og være tydelig kirke i menneskers daglige liv og virke her i Sør-Varanger. Det er spennende med en stab som vil jobbe for å virkeliggjøre mottoet; "gammel kirke i ny tid". Dere er fremtidsrettet, og sammen kan dere skape nye muligheter.

Kommentert [OØ1]:

Kommentert [OØ2]:

Sør-Varanger fellesråd er godt bemanna på administrasjons- og sekretærsiden. Jeg er takknemlig for kirkeverge Wenche Jessen Dervolas arbeid, som med stødig hånd leder administrasjonen. Wenche er den som har vært lengst i staben, og som også ivaretar noe av historien og kontinuiteten. Sammen med saksbehandler Elin Magga og menighetssekretærene Turid Bjørhusdal og Merete Johnsen ivaretar dere det administrative i Sør-Varanger. Det har vært flott å få hilse på kirketjenervikar Janne Lundstrøm og fagarbeidere i fellesrådet, Roy Steinar Henriksen og Sten Birger Kjølås. Takk for den viktige tjenesten dere står i. Sør-Varanger har to hele organiststillinger og det er flott. Dette gjør at det kirkemusikalske er godt ivaretatt her hos dere ved organist Henning Holm og kantor Alla Sukhomlina. Menighetspedagog Kathrine Jahre har ansvar for undervisningen i menigheten og Laila Jernsletten er ansatt i en prosjektstilling for å utarbeide trosopplæringsplan. Jeg har møtt dyktige folk som har et hjerte for Sør-Varanger og menneskene her.

Dere er også i den heldige situasjon at dere har tre flotte prester pluss en halv vikar for tiden. Sokneprest Audhild Kaarstad og kapellan Stig Kaarstad har nå vært i Sør-Varanger i omtrent akkurat et år. Jeg er veldig glad for tjenesten dere gjør her, for alle samtaler dere har med folk, og for det dere bringer med dere av erfaringer fra tidligere stillinger innenfor kirken. Spesielt vil jeg takke soknepresten for en fylldig og informativ visitasrapport som jeg fikk tilsendt i forkant av visitasen. Jeg vil også takke Einar Aksel Rånes Fagerheim som er den av prestene som har vært her lengst. Du kom til Kirkenes i 2013, og jeg er glad for tjenesten du står i og måten du arbeider på, nå nylig tilbake etter pappaperm. Jeg har også under visitasen fått flere møter med Torbjørn Brox Webber som er vikar i 75%. Takk for din trofasthet som vikar i en periode hvor vi har hatt stor mangel på prester i Varanger prosti. Jeg ser frem til videre samarbeid med dere alle.

Det har vært konstruktive møter med staben denne uka. Vi har hatt god tid til samtaler og refleksjoner rundt stabsoppgaver og menighetens liv og virke. Takk til dere for ærlighet, humor, engasjement og refleksjoner.

I visitasmeldingen står det at «Målet for gudstjenestelivet i Sør-Varanger er: «Vi vil en kirke der gudstjenesten er det sentralt og naturlige fellesskap for ALLE i menigheten.»

Jeg synes denne målsettingen for gudstjenesten er så flott. En slik målsetting lover godt for fremtiden og rekrutteringen på alle måter. I både menighetsråd og stab har jeg møtt engasjerte medarbeidere som tydelig har gitt uttrykk for at kirken skal være en møteplass som er åpen for alle.

Dette ønske om åpenhet som jeg har møtt både i stab og menighetsråd, ble dere brått utfordret på gjennom de siste ukers hendelser her i Kirkenes. Det har vært hektiske dager både for menighetsrådet og dere i staben. Jeg tenker på situasjonen som oppsto med at tre mennesker gikk inn i kirkeasyl her hos dere. Jeg er veldig imponert over det dere gjorde og måten dere gjorde det på. Dere har hjulpet tre mennesker som var i en nødsituasjon, og som trengte å komme til kirken for beskyttelse. Kirkeasyl er noe som oppstår. Helt tilbake til middelalderen har mennesker søkt ly i kirken. Man kan ikke løse asylproblematikken i Norge ved at alle skal inn i kirken. Kirkeasyl er ingen god løsning, men av og til er det et godt alternativ. Jeg opplevde at dere evnet å ha respekt både for kirkeasylanter, så vel som for politi

og UDI. Jeg vil takke dere. Min opplevelse er at dere har stått i det på en fin måte, og stilt fantastisk godt opp i en ekstrem situasjon. Det står det stor respekt av.

Under disse dagene har jeg registrert at det er mange frivillige her, og at det er et ungt klientell i kirka. Mye av menighetsarbeidet er basert på frivillig innsats på ulike arenaer som for eksempel; kirkeverter, tekstlesere, formiddagstreff, søndagsskolen, barnegospel og superonsdag for å nevne noe. Tusen takk til dere frivillige som bidrar med tid, engasjement og krefter i menighetslivet. Det er en viktig tjeneste dere står i. Jeg ønsker likevel å utfordre dere på ett felt. Vi har samtalt i staben og i menighetsrådet om de psykisk utviklingshemmedes plass i kirkelivet her. Dere har gjort et godt stykke arbeid med at kirken har universell utforming, noe som er et synlig uttrykk for at alle er velkommen. Dere er også samstemte og tydelige på at dere ønsker å inkludere alle i menighetslivet. Jeg vil utfordre dere til å etablere et treffpunkt hvor dere kan gi synlig invitasjon til et fellesskap hvor det er lagt godt til rette for folk med utviklingshemming. Det kan dreie seg om en møteplass en gang i måneden. Min erfaring er at har man noen arenaer å invitere spesielt inn til, så vil mennesker med utviklingshemming finne sin plass og tilhørighet i menigheten og gudstjenesten. I arbeidet med dette vil det være viktig med god dialog med hjelpeapparatet. Det er lovfestet at bistandsyter er pliktig til å legge til rette for tros og livsytelse, og som kirke kan vi være med å legge forholdene til rette slik at dette kan skje.

Siden sist visitas har dere startet på arbeidet med trosopplæringsplanen for soknet. Trosopplæringen må man bygge stein på stein. Det er ikke planen som er hovedsaken. Hovedsaken er å nå de døpte med kristendomsopplæring, slik at alle barn som blir døpt kan få lære om Jesus. Tiltak som planlegges for de ulike årstrinn skal tilbys til alle i soknet enten de bor i tettbebygde strøk som her, eller på en av de mange småplassene i soknet. Når man har mange småplasser slik som hos dere gjelder det å være kreativ for å tilby et godt og dekkende trosopplæringsarbeid.

Jeg er glad for å se i visitasmeldingen at menigheten har et misjonsengasjement. Misjon er med å hjelpe oss til å være en tydelig del av den verdensvide kirke og oppdraget om å gi evangeliet videre til stadig nye mennesker. Staben har fortalt at dere ønsker et nytt misjonsprosjekt hvor også miljøperspektivet kommer inn som en felles utfordring på tvers av landegrenser. Dette synes jeg er en god ide, og vil ønske dere lykke til i arbeidet med å plukke ut et prosjekt som dere kan gi fokus til.

Jeg har også sett i visitasmeldingen at dere ønsker å jobbe fram en diakoniplan. Diakoni er evangeliet i handling, og jeg har sett og hørt at dere er en diakonal menighet. Som gammel kirke i en ny tid vil det være fint med en lokal plan for diakonien hvor dere våger å tenke mål og lange linjer innenfor kirkens omsorgstjeneste og oppgaver i samfunnet. Konkursen i A/S Sydvaranger er en stor utfordring for hele lokalsamfunnet. Kanskje kirken kan være en hjelp for noen av dem som er rammet.

I visitasrapporten kommer det tydelig fram at det samiske har sin naturlige plass i gudstjenestefeiringen. Dette har vi på en spesiell måte fått være med å feire på Samefolkets dag. Gjennom årene har det vært gjort et grundig arbeid i soknet i forbindelse med samisk salmesanggruppe og senere med et mindre prosjekt finansiert av sametinget. Utfordringer som særlig ble jobbet med var samisk salmesangtradisjon, samisk språk, lokal nordsamisk dialekt og uttale og positiv identitetsbygging. Det er etter dette etablert rutiner for ivaretagelse av samisk kirkeliv

i menighetens drift. Det er lagt opp til fire samiske gudstjenester i året. I forkant av disse inviterer menigheten til samiske salmesangøvelser. Jeg er glad for fokuset dere har på samisk kirkeliv, og vil takke dere for arbeidet dere gjør i dette.

Når man er på visitas rekker man dessverre ikke innom alle steder i soknet. Men jeg har under visitasen møtt engasjerte medarbeidere fra store deler av soknet. Dere har mange små lokalsamfunn med hvert sitt preg. I visitasrapporten står det at bygdene Bugøynes, Bugøyfjord, Neiden, Jarfjor/Grensen og Pasvikdalen representerer hver sine kulturer, tradisjoner, språk og grupper, og det bymessige området i Kirkenes – Hesseng- Sandnes –Bjørnevatn med handel, administrasjon, helse og industri er en blanding av alt. Denne kompleksiteten beriker og utfordrer også menighetens liv og virke.

Hvilke møter har vi så hatt under visitasen?

Visitasens første dag startet med møte med det nye menighetsrådet. Jeg vil gjerne takke menighetsrådet for stor innsats allerede fra sin første uke som nytt råd. I forbindelse med kirkeasylet har dere tydelig vist at dere er et råd som evner å snu dere fort rundt, og som er tydelige og rause forvaltere av kirkens verdier i møte med mennesker i nød. Takk for at dere har stilt dere til disposisjon med frivillig innsats i menighetsrådet for denne fireårsperioden.

I møte med rådet drøftet vi de økonomiske utfordringene rundt det daglige vedlikehold av kirkegårder og bygningsmasse. Vi drøftet også kontorfasilitetene til staben. Det er en stor utfordring at kontorene ikke er lydtette og at ventilasjonen ikke fungerer som den skal. Det er etablert en god dialog mellom råd og kommune, og kirkevergen følger opp dette. Jeg vil også særlig takke de frivillige som er med på dugnadsarbeid på kirkegårdene og på den måten er med å ivareta en viktig bit av soknet og lokalsamfunnet.

Onsdag morgen startet vi på Bjørnevatn ungdomsskole med biskopens time. Vi ble godt mottatt av 9. klassetrinn med lærere, og jeg hadde en fin time sammen med elevene som stilte spørsmål om alt fra skapelse, konfirmasjon og til det å tro på Gud.

Alltid når det er visitas er jeg innom de eldste i kommunen. Denne gangen fikk jeg være med både til Prestøyhjemmet og eldresenteret i Bugøynes. Å være tilstede på eldresenter og omsorgssenter med ord og sakramenter er viktig for oss som kirke. Jeg er særlig glad for at kirkemusikerne er med på dette. Musikk og sang er et språk i seg selv, og for noen vil det være et ekstra viktig uttrykk når ordene forsvinner og det blir vanskelig å finne mening i det man hører. Det er ofte slik at de eldre ikke kommer seg til kirken og kan ta del i fellesskapet rundt nattverdbordet. Jeg vil oppmuntre dere til regelmessig å ha nattverd på sykehjem og eldresenter.

Vi har møtt ledelsen for transittmottak i Fjellhallen, Solbjørg Mikkola og Herman Bjørhusdal. De informerte om oppbyggingen og driften av Fjellhallen og hvordan kommunen arbeidet for å ivareta alle flyktninger som kom over Storskog. Jeg er imponert om samfunnet i Sør-Varanger. Det er preget av stor dugnadsånd og av å hjelpe mennesker som befinner seg i en krisesituasjon.

Onsdagen ble avsluttet med middag på superonsdag, og deretter konsert med barnegospel. Superonsdag og barnekor er gode familietiltak. Det kryr av barn og voksne som møtes til uformelt fellesskap i kirka. Takk til ansatte og frivillige for dette viktige arbeidet med å formidle gammel kirke i ny tid til nye generasjoner.

Torsdag brukte vi store deler av dagen i Bugøynes. Jeg er imponert over det lille samfunnet som klarer å få til arbeidsplasser og engasjement med krabbefiske, turisme og opplevelser for de som ønsker det. Jeg fikk være med på gudstjeneste i Bugøynes kapell, der skolen og flere fra bygda møtte frem.

Torsdag ettermiddag møtte vi sykehusledelsen. Vi fikk en orientering om det nye sykehuset som er under oppføring, og vi samtalte om prestetjenesten og hvordan denne fungerer. De siste årene har det ikke vært fast sykehusprest her i Kirkenes. Prestene i Sør-Varanger har kontrakt med sykehuset om beredskap og tilkalling. Jeg synes det kan være tid for å se på denne avtalen og eventuelt revurdere om man kan få til en fast prestetjeneste i en prosentstilling knyttet til sykehuset.

Fredag startet vi med møte med kommunen. Vi fikk et godt møte med ordfører Rune Rafaelsen og rådmann Nina Bordi Øvergaard. Sammen med kirkevergen og menighetsrådets leder hadde vi en god dialog rundt temaer som vedlikehold av kirkene, økonomi, flyktningssituasjonen og de menneskelige og samfunnsmessige utfordringene rundt konkurransen til Syd-Varanger gruver. Dette er utfordringer som kirken kan være med å bidra positivt og forebyggende inn i ved å være en tydelig diakonal kirke i lokalsamfunnet. Det vil være spennende om man kan jobbe for en felles diakonal stilling mellom kommune, kirke og evt andre instanser. Det er viktig både for kommunen og kirken å tale sårbare menneskers sak. Sammen kan vi være en sterk røst i samfunnet.

I går fikk jeg være med på markeringen av samefolkets dag i samfunnshuset. Det var en flott markering, og jeg er glad for at vi kan markere dagen med stolthet.

Som dere forstår så har jeg sett mye flott og møtt svært mange positive og engasjerte mennesker i løpet av denne visitasen. Nå ved enden av denne visitasen har jeg gjort meg noen tanker om veien videre.

Særlige utfordringer:

- Trosopplæringen. Dere skal i løpet av de kommende år få trosopplæringsplanen på plass. Lykke til med det, og med fortsettelsen med å sette tiltakene i drift.
- Psykisk utviklingshemmede i kirken. Jeg vil utfordre dere til å etablere et treffpunkt hvor dere kan gi synlig invitasjon til et fellesskap hvor det er lagt godt til rette for folk med utviklingshemming. I arbeidet med dette vil det være viktig med god dialog med hjelpeapparatet i kommunen.
- Kontorsituasjonen slik den fremstår i dag er utfordrende. Det er ikke holdbart at det er så lydt mellom kontorene til de ansatte. Det vil være viktig å arbeide for gode løsninger både når det gjelder lyd og luftkvalitet.
- Diakoniplan. Jeg vil utfordre menighetsrådet til å utarbeide en lokal plan for diakoni innen utgangen av 2016. En lokal plan vil være en hjelp for prioriteringer og retning av det diakonale arbeidet i soknet.
- Jeg vil utfordre menighetsrådet til å fortsette den gode dialogen med kommunen angående en felles diakonal prosjektstilling som kan jobbe målrettet og forebyggende med de samfunnsmessige utfordringene i lokalsamfunnet.

Det er ni år siden forrige visitas. Trolig går det omtrent like lang tid til neste gang. Prosten har i oppgave å følge opp de utfordringene som visitasen har pekt på, i

samarbeid med menighetsråd og ansatte. Prosten skal i løpet av det første året gjøre et oppfølgingsbesøk i soknet, og rapportere tilbake til biskopen om dette.

Til slutt: Tusen takk for all åpenhet og gjestfrihet som vi er blitt møtt med. Jeg vil rette en stor takk til menighetsråd, de ansatte og prosten for god tilrettelegging av visitasen. Takk til alle som har tatt godt imot oss disse dagene! Takk for at dere står trofast i dette spennende arbeidet med å være gammel kirke i en ny tid.

Mitt ønske er at dere tar vare på hverandre.
Guds rike velsignelse over dagene som kommer.